

Bruksela, dnia 24.1.2024 r.
COM(2024) 26 final

2024/0012 (NLE)

Wniosek

ZALECENIE RADY

w sprawie zwiększenia bezpieczeństwa badań naukowych

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

- **Przyczyny i cele wniosku**

Jak wskazano w opublikowanej w czerwcu 2023 r. europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego¹, globalny wzrost napięć geopolitycznych i wrogich działań gospodarczych, cyberataki i ataki na infrastrukturę krytyczną, ingerencje zagraniczne i dezinformacja ukazały zagrożenia i sytuacje bezbronności, z jakimi muszą mierzyć się nasze społeczeństwa, gospodarka i przedsiębiorstwa, a także ich słabości. W niektórych przypadkach stało się jasne, że Europa powinna być lepiej przygotowana na zmieniające się, nowe zagrożenia, pojawiające się w obecnym trudniejszym kontekście geopolitycznym.

W tym kontekście kluczową rolę odgrywają technologie krytyczne i technologie podwójnego zastosowania, a niektórzy z naszych konkurentów wykorzystują nowe i przełomowe technologie w celu wzmocnienia swojej pozycji politycznej, gospodarczej i wojskowej. Może to prowadzić do wrogiego wpływu na europejskie badania naukowe i innowacje oraz do ich nadużywania w sposób, który oddziałuje na nasze bezpieczeństwo lub narusza nasze normy etyczne.

Sektor badań naukowych i innowacji jest szczególnie podatny na zagrożenia ze względu na swoją otwartość i umiędzynarodowienie, które leżą u jego podstaw. W związku z tym w celu zwiększenia bezpieczeństwa badań naukowych w sektorze badań naukowych i innowacji w całej Europie niezbędne jest odpowiednio dostosowane podejście silnie zakorzenione w wolności nauki i w autonomii instytucjonalnej, czyli zasadach o fundamentalnym znaczeniu dla badań naukowych i innowacji.

Institucje szkolnictwa wyższego i organizacje prowadzące badania naukowe muszą funkcjonować w sytuacji międzynarodowej, która jest coraz bardziej złożona i pełna napięć. Obowiązkiem UE jest wspieranie tych instytucji i organizacji, aby w tej sytuacji postępowały one w sposób odpowiedzialny i bezpieczny, przy pełnym poszanowaniu wolności nauki i autonomii instytucjonalnej.

W proponowanym zaleceniu Rady po raz pierwszy przedstawiono wspólną definicję problemu i wspólne poczucie konieczności bezzwłocznego działania. Zawiera ono wskazówki polityczne dotyczące możliwego kształtu skutecznej reakcji politycznej, przy jednoczesnym uwzględnieniu faktu, że znaczna część prac nad bezpieczeństwem badań naukowych polega na poruszaniu się w „szarych strefach”, w których pewne formy międzynarodowej współpracy w dziedzinie badań naukowych i innowacji mogą nie być zakazane, ale mimo to są niepożądane, ponieważ stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa Unii i jej państw członkowskich lub są nieetyczne.

- **Spójność z przepisami obowiązującymi w tym obszarze polityki**

Europejska strategia bezpieczeństwa gospodarczego opiera się na podejściu złożonym z trzech filarów: promowania bazy gospodarczej i konkurencyjności UE, ochrony przed zagrożeniami dla bezpieczeństwa gospodarczego i partnerstwa z jak najszerszym gronem krajów w celu rozwiązywania wspólnych problemów i dbania o wspólne interesy. Jej celem jest zapewnienie solidnych ram umożliwiających ocenę zagrożeń dla bezpieczeństwa gospodarczego i zarządzanie nimi na szczeblu unijnym, krajowym i biznesowym, przy jednoczesnym zachowaniu i zwiększeniu naszej dynamiki gospodarczej.

¹ Wspólny komunikat Komisji i wysokiego przedstawiciela z dnia 20.06.2023 w sprawie europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego, JOIN(2023) 20 final ([link](#)).

W ramach tej strategii Komisja zobowiązała się do tego, że „zapropONUje środki mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa badań naukowych, zapewniając systematyczne i rygorystyczne egzekwowanie istniejących narzędzi oraz identyfikując i usuwając wszelkie pozostałe luki, co pozwoli zachować otwartość ekosystemu innowacji”. Wniosek dotyczący zalecenia Rady stanowi wywiązanie się z tego zobowiązania w drodze określenia zasad przewodnich dotyczących odpowiedzialnego umiędzynaradawiania oraz głównych środków z zakresu polityki na szczeblu krajowym i sektorowym w celu zwiększenia bezpieczeństwa badań naukowych, a także w drodze zapewnienia wykazu inicjatyw na szczeblu UE służących wsparciu działań państw członkowskich i sektora.

Wniosek dotyczący zalecenia uzupełnia prace prowadzone od czasu opublikowania przez Komisję w maju 2021 r. komunikatu w sprawie globalnego podejścia do badań naukowych i innowacji² i opiera się na tych pracach. W komunikacie tym przedstawiono strategię w celu zachowania otwartości międzynarodowej współpracy w dziedzinie badań naukowych i innowacji przy jednoczesnym promowaniu równych warunków działania i wzajemności opartych na podstawowych wartościach.

W swoich konkluzjach z września 2021 r. dotyczących globalnego podejścia Rada udzieliła uprawnień do prowadzenia prac nad przeciwdziałaniem ingerencjom zagranicznym w badania naukowe i innowacje³. Na tej podstawie podjęto istotne inicjatywy następcze, w szczególności polegające na przyjęciu przez Komisję w styczniu 2022 r. dokumentu roboczego służb Komisji na temat przeciwdziałania ingerencjom zagranicznym w badania naukowe i innowacje⁴. Państwa członkowskie i zainteresowane strony w dziedzinie badań naukowych i innowacji wykorzystują ten dokument jako podstawę do dyskusji na temat bezpieczeństwa badań naukowych oraz jako źródło inspiracji do opracowywania własnych, odpowiednio dostosowanych wytycznych i narzędzi. Parlament Europejski z zadowoleniem przyjął ten dokument w rezolucji z 6 kwietnia 2022 r. w sprawie globalnego podejścia⁵. Komisja ułatwiła również wzajemne uczenie się między państwami członkowskimi w ramach warsztatów wzajemnego uczenia się i jest w trakcie opracowywania internetowego punktu kompleksowej obsługi, który połączy wszystkie istotne dokumenty, sprawozdania i narzędzia dotyczące bezpieczeństwa badań naukowych.

Ponadto podczas posiedzenia Rady ds. Konkurencyjności w maju 2023 r. odbyła się debata orientacyjna na temat „bezpieczeństwa w zakresie wiedzy i odpowiedzialnego umiędzynaradawiania”, w trakcie której przedstawiono nieocenione spostrzeżenia i wskazówki dotyczące wniosku.

- **Spójność z innymi politykami Unii**

Proponowane zalecenie jest częścią kompleksowego pakietu środków następczych w stosunku do europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego z 20 czerwca 2023 r. Wniosek stanowi zatem element szeroko zakrojonych działań na rzecz zwiększenia ogólnego bezpieczeństwa gospodarczego UE. 3 października 2023 r. Komisja przyjęła zalecenie,

² Komunikat Komisji w sprawie globalnego podejścia do badań naukowych i innowacji: Strategia Europy na rzecz współpracy międzynarodowej w zmieniającym się świecie, COM(2021) 252 final, z dnia 18.05.2021 ([link](#)).

³ Konkluzje Rady z dnia 28.09.2021 w sprawie globalnego podejścia do badań naukowych i innowacji ([link](#)), w szczególności pkt 3, 11 i 23.

⁴ Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Badań Naukowych i Innowacji, „Tackling R&I foreign interference – Staff working document” [Przeciwdziałanie ingerencjom zagranicznym w badania naukowe i innowacje – dokument roboczy służb Komisji], Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2022 ([link](#)).

⁵ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 6 kwietnia 2022 r. w sprawie globalnego podejścia do badań i innowacji, P9_TA(2022)0112 ([link](#)).

w którym wskazała obszary technologii krytycznych dla bezpieczeństwa gospodarczego UE, na potrzeby pogłębionej oceny ryzyka z udziałem państw członkowskich⁶. Wyniki tej oceny ryzyka mogą posłużyć za podstawę innych środków w celu wdrożenia europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego, w tym środków ukierunkowanych na zwiększenie bezpieczeństwa badań naukowych. Uwzględnione zostaną konsultacje publiczne zapoczątkowane opublikowaniem białej księgi w sprawie inwestycji za granicą, w szczególności w odniesieniu do kwestii istotnych z punktu widzenia badań naukowych i innowacji.

Proponowane zalecenie stanowi ponadto uzupełnienie szeregu innych inicjatyw UE i jest z nimi spójne; w szczególności odnosi się to do:

- prac prowadzonych nad przeciwdziałaniem zagrożeniom hybrydowym w ramach strategii UE w zakresie unii bezpieczeństwa⁷ i Strategicznego kompasu na rzecz bezpieczeństwa i obrony⁸;
- europejskich przepisów dotyczących wywozu poza UE produktów i technologii podwójnego zastosowania, które to przepisy określono w unijnym rozporządzeniu w sprawie kontroli wywozu⁹. Aby pomóc instytucjom szkolnictwa wyższego i organizacjom prowadzącym badania naukowe, Komisja opublikowała we wrześniu 2021 r. zalecenie w sprawie programów przestrzegania przepisów w zakresie badań dotyczących produktów podwójnego zastosowania¹⁰;
- pakietu na rzecz obrony demokracji przyjętego przez Komisję w grudniu 2023 r., przed wyborami do Parlamentu Europejskiego przypadającymi na czerwiec 2024 r. Pakiet ten ma na celu przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z ingerencjami zagranicznymi w drodze zwiększenia poziomu przejrzystości działań polegających na reprezentacji interesów przy jednoczesnym zachęcaniu do zaangażowania obywatelskiego i uczestnictwa obywateli w naszych demokracjach¹¹.

2. PODSTAWA PRAWNA, POMOCNICZOŚĆ I PROPORCJONALNOŚĆ

• Podstawa prawna

Inicjatywa ta wchodzi w zakres obszaru polityki „badania i rozwój technologiczny”, w którym UE i jej państwa członkowskie dzielą kompetencje zgodnie z art. 4 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Podstawą proponowanego zalecenia Rady jest art. 182 ust. 5 TFUE w związku z jego art. 292.

Art. 182 ust. 5 TFUE otwiera możliwość uzupełnienia działań przewidzianych w wieloletnim programie ramowym poprzez zapewnienie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, stanowiącym zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą i po konsultacji z Europejskim

⁶ Zalecenie Komisji z dnia 3.10.2023 w sprawie obszarów technologii krytycznych dla bezpieczeństwa gospodarczego UE, na potrzeby pogłębionej oceny ryzyka z udziałem państw członkowskich, C(2023) 6689 final ([link](#)).

⁷ Komunikat Komisji z dnia 24.07.2020 w sprawie strategii UE w zakresie unii bezpieczeństwa, COM(2020) 605 final ([link](#)).

⁸ Rada Unii Europejskiej: Strategiczny kompas na rzecz bezpieczeństwa i obrony, ST 7371/22, z dnia 21.03.2022 ([link](#)).

⁹ Rozporządzenie (UE) 2021/821 ustanawiające unijny system kontroli wywozu, pośrednictwa, pomocy technicznej, tranzytu i transferu produktów podwójnego zastosowania ([link](#)).

¹⁰ Zalecenie Komisji 2021/1700 z dnia 15.09.2021 w sprawie wewnętrznych programów przestrzegania przepisów w zakresie kontroli badań dotyczących produktów podwójnego zastosowania [...] ([link](#)).

¹¹ Komunikat Komisji z 12.12.2023 w sprawie obrony demokracji, COM(2023) 630 final ([link](#)).

Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, możliwości ustanawiania środków niezbędnych do tworzenia europejskiej przestrzeni badawczej.

Art. 292 TFUE stanowi podstawę prawną do przyjmowania przez Radę zaleceń w oparciu o wnioski Komisji.

W ramach obecnej inicjatywy nie proponuje się żadnego rozszerzenia uprawnień regulacyjnych UE ani nakładania wiążących zobowiązań na państwa członkowskie. To państwa członkowskie podejmą decyzję na podstawie ich sytuacji krajowej w kwestii sposobu wdrażania niniejszego zalecenia Rady.

- **Pomocniczość (w przypadku kompetencji niewyłącznych)**

Niniejszy wniosek jest zgodny z zasadą pomocniczości, o której mowa w art. 5 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE).

Chociaż rządy krajowe są najlepiej przygotowane do nawiązywania kontaktów z uczelniami oraz innymi organizacjami prowadzącymi badania naukowe i do wspierania ich we wprowadzaniu niezbędnych środków, konieczna jest współpraca i koordynacja na szczeblu UE, aby zapewnić właściwe funkcjonowanie europejskiej przestrzeni badawczej i zmniejszyć dysproporcje spowodowane różnicami w krajowych środkach bezpieczeństwa w zakresie badań naukowych.

Obecnie świadomość zagrożeń nie jest jednakowa w całej UE. Coraz więcej państw członkowskich i podmiotów działających w dziedzinie badań naukowych i innowacji opracowuje i wprowadza specjalne środki ochronne, jednak niektóre państwa i podmioty wydają się nadal w dużej mierze nieświadome, stwarzając sytuacje bezbronności, które można łatwo wykorzystać. W związku z tym niezbędny jest minimalny poziom spójności podejścia w całej UE.

- **Proporcjonalność**

Niniejszy wniosek jest zgodny z zasadą proporcjonalności, o której mowa w art. 5 ust. 4 TUE. Ani treść, ani forma niniejszego proponowanego zalecenia Rady nie wykraczają poza to, co jest konieczne do osiągnięcia minimalnego poziomu spójności podejścia w całej UE.

Status prawny niniejszej inicjatywy powinien zapewnić odpowiedzialność i aprobatę państw członkowskich. Jednocześnie inicjatywa powinna opierać się głównie na samorządności w sektorze badań naukowych i innowacji zgodnie z zasadą wolności nauki i autonomii instytucjonalnej.

Zalecenie przyczynia się do wspierania państw członkowskich i organizacji prowadzących badania naukowe w opracowywaniu i wdrażaniu polityk i środków, które są zarówno skuteczne, jak i proporcjonalne. Podkreślono w nim znaczenie współpracy międzynarodowej i otwartości zgodnie z zasadą „otwarty w największym możliwym zakresie, zamknięty tylko w koniecznym”. Pokazano również, które środki zarządzania ryzykiem można wprowadzić przy pełnym poszanowaniu wolności nauki i autonomii instytucjonalnej oraz jednoczesnym uniknięciu dyskryminacji i stygmatyzacji.

- **Wybór instrumentu**

Proponowane zalecenie Rady zawiera wytyczne dla państw członkowskich dotyczące skutecznego sposobu identyfikowania i eliminowania zagrożeń dla bezpieczeństwa badań naukowych. W dokumencie tym zaleca się, aby państwa członkowskie wspierały swój sektor badań naukowych i innowacji, podejmując odpowiednie kroki w celu podnoszenia

świadomości i budowania odporności. Opierając się na dokumencie roboczym służb Komisji dotyczącym przeciwdziałania ingerencjom zagranicznym w badania naukowe i innowacje, zalecenie Rady może zapewnić aktywny udział i zaangażowanie wszystkich państw członkowskich na szczeblu politycznym.

Ewentualnie można rozważyć zalecenie lub komunikat Komisji. Pod względem treści mogłyby one zasadniczo obejmować te same kwestie co zalecenie Rady. Instrumenty te mają jednak wspólną cechę polegającą na tym, że nie przyczyniają się do aktywnego udziału ani zaangażowania państw członkowskich. Nie istnieje gwarancja, że adresaci podzielą proponowane podejście i poczucie konieczności bezzwłocznego działania.

Prawnie wiążąca inicjatywa, taka jak dyrektywa lub rozporządzenie, regulująca międzynarodową współpracę w dziedzinie badań naukowych i innowacji w taki sposób, aby państwa członkowskie prawidłowo identyfikowały i eliminowały ryzyko, może zapewnić spójność prawa w całej Unii. Główną wadą wiążącego instrumentu w tym konkretnym kontekście jest jednak fakt, że bardzo trudno byłoby opracować taki dokument w sposób umożliwiający zapewnienie poszanowania podziału kompetencji między UE a państwami członkowskimi, a także zasad wolności nauki i autonomii instytucjonalnej.

Z tych względów wniosek dotyczący zalecenia Rady uznaje się za odpowiedni instrument polityki służący rozwiązaniu omawianych problemów.

3. WYNIKI OCEN *EX POST*, KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI I OCEN SKUTKÓW

- **Oceny *ex post*/oceny adekwatności obowiązującego prawodawstwa**

Nie dotyczy.

- **Konsultacje z zainteresowanymi stronami**

Proponowane zalecenie Rady opiera się na dokumencie roboczym służb Komisji dotyczącym przeciwdziałania ingerencjom zagranicznym w badania naukowe i innowacje ze stycznia 2022 r. Przez cały rok 2023 odbywały się warsztaty wzajemnego uczenia się poświęcone przeciwdziałaniu ingerencjom zagranicznym w badania naukowe i innowacje, w trakcie których eksperci z 13 państw członkowskich wymieniali się doświadczeniami i wiedzą ekspercką na poziomie krajowym. Ponadto w ramach unijnej sieci wiedzy o Chinach odbyły się trzy specjalne spotkania z udziałem ekspertów z państw członkowskich poświęcone bezpieczeństwu badań naukowych.

Do opracowania wniosku przyczyniło się też zaproszenie do zgłaszania uwag, w ramach którego w okresie od 6 grudnia 2023 r. do 3 stycznia 2024 r. opinia publiczna mogła przekazywać informacje zwrotne za pośrednictwem portalu „Wyraź swoją opinię”. Komisja otrzymała 56 uwag, z czego prawie 40 % pochodziło od instytucji akademickich lub badawczych. Oprócz zaproszenia do zgłaszania uwag 15 grudnia 2023 r. odbyło się spotkanie w ramach ukierunkowanych konsultacji z udziałem przedstawicieli głównych organizacji zainteresowanych stron działających na szczeblu UE w dziedzinie badań naukowych i innowacji.

- **Gromadzenie i wykorzystanie wiedzy eksperckiej**

Oprócz informacji otrzymanych w trakcie konsultacji wniosek opiera się na obszernych dowodach, sprawozdaniach i wynikach badań zebranych w ostatnich latach. Do głównych

źródeł dowodów należą rozległy i wciąż powiększający się zbiór wytycznych dotyczących bezpieczeństwa badań naukowych opracowanych przez państwa członkowskie i organizacje sektorowe¹², a także sprawozdania na ten temat sporządzane przez ośrodki analityczne, organizacje zainteresowanych stron i komitety doradcze.

Należy uwzględnić również polityki w zakresie bezpieczeństwa badań naukowych, jakie niektórzy z naszych partnerów międzynarodowych wdrażali w ostatnich latach, oraz spostrzeżenia i doświadczenia zdobyte w tym procesie. Dotyczy to polityki takich państw jak Stany Zjednoczone, Zjednoczone Królestwo, Australia i Kanada¹³. W ramach wielostronnego dialogu dotyczącego wartości i zasad¹⁴ w grudniu 2023 r. odbyły się warsztaty poświęcone bezpieczeństwu badań naukowych, w których aktywnie uczestniczyli partnerzy międzynarodowi.

- **Ocena skutków**

Nie przeprowadzono oceny skutków z uwagi na uzupełniające podejście w zakresie działań do inicjatyw państw członkowskich oraz niewiążący i dobrowolny charakter proponowanych działań.

Wpływ zalecenia zależy w dużej mierze od zaangażowania państw członkowskich i organizacji sektorowych oraz od ich gotowości do działania, a zatem niemożliwe jest przeprowadzenie oceny z wyprzedzeniem. O ile Rada przyjmie wniosek, a państwa członkowskie zobowiążą się do wdrożenia zawartych w nim zaleceń przy wsparciu ze strony sektora, wniosek może przyczynić się do intensyfikacji badań naukowych dzięki podnoszeniu świadomości i budowaniu odporności w całej Europie.

- **Sprawność regulacyjna i uproszczenie**

Wniosek nie jest powiązany z programem Komisji na rzecz uproszczenia prawodawstwa REFIT. Dokłada się jednak wszelkich starań w celu efektywnego wykorzystania ograniczonych zasobów, w tym w drodze korzystania z istniejących struktur zarządzania europejską przestrzenią badawczą oraz w oparciu o istniejące struktury sprawozdawczości. W proponowanym zaleceniu podkreślono również, że przy wdrażaniu środków ochronnych należy unikać zbędnych obciążeń administracyjnych dla sektora oraz że w kontekście finansowania badań naukowych nie należy niepotrzebnie wydłużać czasu oczekiwania na przyznanie dotacji.

- **Prawa podstawowe**

Jednym z głównych celów wniosku jest wspieranie państw członkowskich i organizacji prowadzących badania naukowe w zapewnianiu, aby międzynarodowa współpraca w dziedzinie badań naukowych i innowacji nie naruszała podstawowych wartości i praw człowieka. Podstawą zalecenia jest ochrona podstawowych wartości akademickich, w szczególności wolności nauki i rzetelności badawczej.

4. WPLYW NA BUDŻET

¹² Zob. np. „Annotated collection of guidance for secure and successful R&I cooperation” [Opatrzony komentarzem zbiór wytycznych na rzecz bezpiecznej i udanej współpracy w dziedzinie badań naukowych i innowacji] (2022) stworzony przez organizację DLR-PT na wniosek Komisji ([link](#)).

¹³ Więcej informacji można znaleźć na następujących stronach internetowych: USA ([link](#)), UK ([link](#)), Australia ([link](#)), Kanada ([link](#)).

¹⁴ Więcej informacji na temat wielostronnego dialogu dotyczącego wartości i zasad można znaleźć pod adresem: [link](#).

Chociaż inicjatywa ta nie będzie wymagała dodatkowych zasobów z budżetu UE, środki przewidziane w niniejszym zaleceniu będą wiązały się z mobilizacją źródeł finansowania na szczeblu unijnym, krajowym i sektorowym.

Na potrzeby „Europejskiego ośrodka wiedzy fachowej w zakresie bezpieczeństwa badań naukowych”, który zamierza ustanowić Komisja, zostanie uruchomiony istniejący budżet programu „Horyzont Europa”. Jeżeli chodzi o strukturę organizacyjną, pod uwagę brany jest szereg wariantów, które Komisja będzie dalej rozpatrywała z uwzględnieniem preferencji państw członkowskich i zainteresowanych stron w odniesieniu do funkcji tego centrum.

5. ELEMENTY FAKULTATYWNE

• Plany wdrożenia i monitorowanie, ocena i sprawozdania

Aby wesprzeć państwa członkowskie i zainteresowane strony we wdrażaniu zalecenia, w pełni wykorzystane zostaną istniejące struktury zarządzania europejską przestrzenią badawczą. Oczekuje się, że bezpieczeństwo badań naukowych zostanie odzwierciedlone w kolejnym programie polityki w zakresie europejskiej przestrzeni badawczej na lata 2025–2027, przygotowywanym obecnie w porozumieniu z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami.

Sprawozdania Komisji będą opierać się na już istniejących, sporządzanych co dwa lata, sprawozdaniach dotyczących globalnego podejścia do badań naukowych i innowacji. Następne sprawozdanie przewidziano na połowę 2025 r. Państwa członkowskie zachęca się do przedłożenia krajowych planów działania dotyczących sposobu, w jaki państwa te zamierzają wdrażać zalecenie, w terminie 9 miesięcy od jego przyjęcia.

• Dokumenty wyjaśniające (w przypadku dyrektyw)

Nie dotyczy.

• Szczegółowe objaśnienia poszczególnych przepisów wniosku

Ogólnym celem inicjatywy jest wspieranie państw członkowskich, instytucji szkolnictwa wyższego i organizacji prowadzących badania naukowe – zarówno publicznych, jak i prywatnych – w przeciwdziałaniu zagrożeniom dla bezpieczeństwa badań naukowych. Dzięki temu działalność prowadzona w ramach badań naukowych, innowacji i szkolnictwa wyższego nie będzie niewłaściwie wykorzystywana lub przechwytywana w sposób, który wpływa na bezpieczeństwo UE i jej państw członkowskich lub jest nieetyczny. W tym celu proponowane zalecenie Rady zawiera następujące sekcje:

- Po przedstawieniu w motywach przedmiotowej kwestii i politycznego kontekstu wniosku wyjaśniono jego zakres. Zaproponowano definicję „bezpieczeństwa badań naukowych”, która opiera się na głównych elementach różnych definicji przyjętych na szczeblu międzynarodowym. Wyjaśniono również, do których organizacji i zainteresowanych stron przede wszystkim kierowane jest zalecenie.
- Następnie zaproponowano zasady odpowiedzialnego umiędzynaradawiania. Zasady te opracowano w taki sposób, aby można je było wykorzystać jako podstawę dla formułowania i kształtowania reakcji politycznej na kwestię bezpieczeństwa badań naukowych na dowolnym szczeblu (unijnym, krajowym lub na szczeblu pojedynczych organizacji prowadzących badania naukowe). Zasady te opierają się na podejściach przyjętych w krajowych i sektorowych wytycznych dotyczących odpowiedzialnego umiędzynaradawiania. Z odpowiedzi na zaproszenie do zgłaszania

uwag wynika, że zasady te zyskały wyraźne poparcie społeczności zainteresowanych stron.

- Kolejna sekcja zawiera faktyczne zalecenia dla państw członkowskich. Jest podzielona na cztery podsekcje. W pierwszej podsekcji określono działania na rzecz sektora badań naukowych i innowacji, których podjęcie zaleca się organom publicznym pod względem tworzenia struktury wsparcia i zapewniania wytycznych. Druga podsekcja dotyczy zasadniczej roli krajowych organizacji finansujących w zwiększaniu bezpieczeństwa badań naukowych. W trzeciej podsekcji omówiono działania, których podjęcie zaleca się państwom członkowskim w celu wspierania instytucji szkolnictwa wyższego i organizacji prowadzących badania naukowe przy wprowadzaniu środków i polityk ochronnych.
- W ostatniej podsekcji przedstawiono szereg działań i inicjatyw Komisji na rzecz wsparcia, w przypadku których konieczne są ułatwienia ze strony państw członkowskich.
- W ostatniej sekcji określono sposób usprawniania i monitorowania działań następczych w stosunku do zalecenia.

Wniosek

ZALECENIE RADY

w sprawie zwiększenia bezpieczeństwa badań naukowych

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

Uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 292 zdanie pierwsze i zdanie drugie w związku z art. 182 ust. 5,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) U podstaw światowej klasy badań naukowych i innowacji leżą otwartość, współpraca międzynarodowa i wolność nauki. Wraz z rosnącymi napięciami międzynarodowymi i coraz większym geopolitycznym znaczeniem badań naukowych i innowacji nasi naukowcy i pracownicy akademicy w swojej współpracy międzynarodowej coraz częściej stają jednak w obliczu zagrożeń dla bezpieczeństwa badań naukowych, które to zagrożenia mają wrogi wpływ na europejskie badania naukowe i innowacje oraz prowadzą do ich nadużywania w sposób, który wpływa na nasze bezpieczeństwo lub narusza nasze normy etyczne. W związku z tym istotne jest, aby europejskie instytucje szkolnictwa wyższego i organizacje prowadzące badania naukowe – zarówno publiczne, jak i prywatne – były wspierane w przeciwdziałaniu tym zagrożeniom i uprawnione do podejmowania działań w tym zakresie. Aby współpraca międzynarodowa pozostała otwarta i bezpieczna, niezbędne są precyzyjne i proporcjonalne środki ochronne.
- (2) Otwarta nauka zapewnia jak największą dostępność nauki z korzyścią dla nauki, gospodarki i całego społeczeństwa, a współpraca międzynarodowa przyczynia się do skutecznego stawiania czoła globalnym wyzwaniom. Wolność nauki oznacza, że naukowcy mogą swobodnie prowadzić badania i wybierać metody badawcze, a także partnerów badawczych z całego świata, natomiast międzynarodowa mobilność utalentowanych badaczy wzbogaca badania naukowe i ma zasadnicze znaczenie w kontekście wspierania innowacji i osiągnięcia przełomowych naukowych rozwiązań.
- (3) Rosnąca konkurencja strategiczna i powrót do polityki siły prowadzą do tego, że relacje między państwami stają się coraz bardziej transakcyjne. Skutkiem tej zmiany jest pojawienie się zagrożeń, które są bardziej zróżnicowane, nieprzewidywalne i często mają charakter hybrydowy¹. Biorąc pod uwagę kluczową rolę technologii w kontekście przewagi politycznej, gospodarczej i wojskowej, niektórzy konkurenci UE dążą do osiągnięcia globalnego prymatu w dziedzinie powstających

¹ Zagrożenia hybrydowe odnoszą się do sytuacji, w której podmioty państwowe lub niepaństwowe dążą do wykorzystania sytuacji bezbronności UE na swoją korzyść, stosując w tym celu w skoordynowany sposób łączenie środków (dyplomatycznych, wojskowych, gospodarczych, technicznych), przy czym działań tych nie można nazwać formalną wojną ([link](#)).

i przełomowych technologii, aby zwiększyć swoje zdolności wojskowe i wywiadowcze, a jednocześnie aktywnie realizują strategie fuzji cywilno-wojskowej.

- (4) Zagrożenia hybrydowe mogą mieć wpływ na wszystkie istotne sektory, jednak ze względu na otwartość, wolność nauki, autonomię instytucjonalną i współpracę na skalę światową sektor badań naukowych i innowacji jest szczególnie podatny na zagrożenia. Naukowcy i innowatorzy z siedzibą w UE są celem przechwytywania najnowocześniejszej wiedzy i technologii, czasami przy użyciu metod, które są zwodnicze i ukryte, lub w drodze jawnej kradzieży, ale częściej poprzez wykorzystywanie międzynarodowej współpracy akademickiej pozornie w dobrej wierze. Oprócz ryzyka dla naszego bezpieczeństwa te zagrożenia hybrydowe mogą mieć wpływ na wolność nauki w Europie.
- (5) Instytucje szkolnictwa wyższego i inne organizacje prowadzące badania naukowe funkcjonują zatem w coraz trudniejszym kontekście międzynarodowym, co wiąże się z ryzykiem niepożądanego transferu krytycznej wiedzy i technologii do państw zbójceckich, w których mogą zostać wykorzystane do wzmocnienia zdolności wojskowych lub do celów naruszających podstawowe wartości. Chociaż współpraca ta nie zawsze jest prawnie zakazana, jest jednak niepożądana, ponieważ wiąże się z poważnymi obawami dotyczącymi bezpieczeństwa i etyki.
- (6) Zgodnie z zasadami autonomii instytucjonalnej i wolności nauki instytucje szkolnictwa wyższego i inne organizacje prowadzące badania naukowe ponoszą największą odpowiedzialność za rozwijanie i prowadzenie współpracy międzynarodowej. Organy publiczne na wszystkich szczeblach powinny udzielać tym instytucjom i organizacjom pomocy i wsparcia, umożliwiając im podejmowanie świadomych decyzji i zarządzanie zagrożeniami dla bezpieczeństwa badań naukowych, jednocześnie zapewniając, aby współpraca międzynarodowa w dziedzinie badań naukowych, innowacji i szkolnictwa wyższego nadal była otwarta i bezpieczna.
- (7) W ostatnich latach na szczeblu UE toczyły się dyskusje na temat zwiększenia bezpieczeństwa badań naukowych i podjęto również szereg inicjatyw:
 - W maju 2021 r. Komisja opublikowała komunikat w sprawie globalnego podejścia do badań naukowych i innowacji², w którym przedstawiła nową europejską strategię na rzecz polityki międzynarodowych badań naukowych i innowacyjności. Rada odpowiedziała we wrześniu 2021 r. przyjęciem konkluzji Rady³, w których udzieliła uprawnień politycznych do prowadzenia wspólnych prac nad bezpieczeństwem badań naukowych.
 - Do unijnego programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji na lata 2021–2027, „Horyzont Europa”⁴, wprowadzono szereg środków

² Komunikat Komisji w sprawie globalnego podejścia do badań naukowych i innowacji: Strategia Europy na rzecz współpracy międzynarodowej w zmieniającym się świecie, COM(2021) 252 final, z dnia 18.05.2021 ([link](#)).

³ Konkluzje Rady z dnia 28.09.2021 w sprawie globalnego podejścia do badań naukowych i innowacji ([link](#)), w szczególności pkt 3, 11 i 23.

⁴ W rozporządzeniu (UE) 2021/695 z dnia 28 kwietnia 2021 r. w sprawie programu „Horyzont Europa” ([link](#)) przewidziano między innymi ocenę bezpieczeństwa wszystkich projektów kwalifikowanych do finansowania (art. 20), możliwość wykluczenia podmiotów mających siedzibę w państwach trzecich lub kontrolowanych przez nie z uczestnictwa w niektórych zaproszeniach (art. 22 ust. 5), dodanie kryteriów kwalifikowalności uzupełniających kryteria określone w ust. 2–5, aby uwzględnić szczególne wymogi polityki lub charakter i cele działania, (art. 22 ust. 6) oraz prawo Komisji lub odpowiedniego organu finansującego do wniesienia sprzeciwu wobec przeniesienia własności rezultatów lub wobec udzielenia wyłącznej licencji w odniesieniu

ochronnych, co oznacza nadanie skuteczności wyraźnej odpowiedzialności UE jako jednego z największych europejskich podmiotów finansujących badania naukowe.

- W listopadzie 2021 r. Rada przyjęła program polityki w zakresie EPB na lata 2022–2024 w ramach swoich konkluzji w sprawie przyszłego zarządzania Europejską Przestrzenią Badawczą (EPB)⁵, w których jako jedno z działań priorytetowych uwzględniono przeciwdziałanie ingerencjom zagranicznym.
- W styczniu 2022 r., w następstwie zobowiązań wynikających zarówno z globalnego podejścia, jak i programu polityki w zakresie EPB, Komisja opublikowała dokument roboczy służb Komisji dotyczący przeciwdziałania ingerencjom zagranicznym w badania naukowe i innowacje⁶. Aby ułatwić wzajemne uczenie się między państwami członkowskimi, przez cały rok 2023 odbywały się ponadto warsztaty wzajemnego uczenia się.
- W komunikacie Komisji w sprawie „Europejskiej strategii na rzecz szkół wyższych”⁷ przypomniano, że instytucje szkolnictwa wyższego zajmują wyjątkową pozycję na styku edukacji, badań naukowych i innowacji, w związku z czym odgrywają kluczową rolę w tworzeniu europejskiego obszaru edukacji⁸, a w europejskiej przestrzeni badawczej ingerencję zagraniczną w instytucjach szkolnictwa wyższego uznaje się za zagrożenie i wspiera się wdrażanie wytycznych dotyczących ingerencji zagranicznej. Rola instytucji szkolnictwa wyższego w ochronie europejskich wartości demokratycznych stanowi podstawę tej strategii.
- 9 marca 2022 r. Parlament Europejski przyjął rezolucję w sprawie „obcych ingerencji we wszystkie procesy demokratyczne w Unii Europejskiej, w tym dezinformacji”, w której wzywa do wzmocnienia wolności nauki, zwiększenia przejrzystości zagranicznego finansowania, a także do mapowania i monitorowania ingerencji zagranicznych w sferze kultury, szkolnictwa wyższego i religii⁹.
- W szerszym kontekście bezpieczeństwa i obrony trwają prace w ramach strategii UE w zakresie unii bezpieczeństwa¹⁰, a także Strategicznego kompasu na rzecz bezpieczeństwa i obrony¹¹, których celem jest wspólna ocena zagrożeń i wyzwań oraz większa spójność działań w obszarze bezpieczeństwa i obrony, w tym przy wykorzystaniu różnych instrumentów służących

do rezultatów (art. 40 ust. 4). Podobne przepisy przewidziano w ramach Europejskiego Funduszu Obronnego i europejskiego programu kosmicznego.

⁵ Konkluzje Rady z dnia 26.11.2021 w sprawie przyszłego zarządzania Europejską Przestrzenią Badawczą (EPB) ([link](#)).

⁶ Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Badań Naukowych i Innowacji, „Tackling R&I foreign interference – Staff working document” [Przeciwdziałanie ingerencjom zagranicznym w badania naukowe i innowacje – dokument roboczy służb Komisji], Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2022 ([link](#)).

⁷ Komunikat Komisji z dnia 18.01.2022 w sprawie Europejskiej strategii na rzecz szkół wyższych, COM(2022) 16 final ([link](#)).

⁸ Komunikat Komisji z dnia 30.09.2020 w sprawie utworzenia europejskiego obszaru edukacji do 2025 r., COM(2020) 625 final ([link](#)).

⁹ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 9 marca 2022 r. w sprawie obcych ingerencji we wszystkie procesy demokratyczne w Unii Europejskiej, w tym dezinformacji, P9_TA(2022)0064 ([link](#)).

¹⁰ Komunikat Komisji z dnia 24.07.2020 w sprawie strategii UE w zakresie unii bezpieczeństwa, COM(2020) 605 final ([link](#)).

¹¹ Rada Unii Europejskiej: Strategiczny kompas na rzecz bezpieczeństwa i obrony, ST 7371/22, z dnia 21.03.2022 ([link](#)).

wykrywaniu zagrożeń hybrydowych i reagowaniu na nie w ramach unijnego zestawu narzędzi do przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym.

- W dziedzinie unijnych przepisów dotyczących kontroli wywozu towarów i technologii podwójnego zastosowania zasadnicze znaczenie dla bezpieczeństwa badań naukowych ma unijne rozporządzenie w sprawie kontroli wywozu¹². Aby pomóc instytucjom szkolnictwa wyższego i organizacjom prowadzącym badania naukowe, we wrześniu 2021 r. Komisja opublikowała zalecenie w sprawie programów przestrzegania przepisów w zakresie badań dotyczących produktów podwójnego zastosowania¹³.
- (8) Komisja i wysoki przedstawiciel przyjęli wspólny komunikat w sprawie europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego¹⁴, której celem jest zapewnienie, aby Unia nadal czerpała korzyści z otwartości gospodarczej przy jednoczesnym minimalizowaniu zagrożeń dla unijnego bezpieczeństwa gospodarczego. W ramach strategii zaproponowano podejście oparte na trzech filarach: promowaniu bazy gospodarczej i konkurencyjności UE, ochronie przed zagrożeniami i partnerstwa z jak najszerszym gronem krajów w celu rozwiązywania wspólnych problemów i dbaniu o wspólne interesy. W każdym z filarów kluczową rolę mają do odegrania badania naukowe i innowacje.
- (9) W następstwie tego wspólnego komunikatu w zaleceniu z 3 października 2023 r. Komisja wskazała obszary technologii krytycznych dla bezpieczeństwa gospodarczego UE na potrzeby pogłębionej oceny ryzyka z udziałem państw członkowskich¹⁵. Rozpoczęto już oceny ryzyka w trybie priorytetowym w czterech z dziesięciu zidentyfikowanych obszarów technologii krytycznych, a konkretnie w obszarach zaawansowanych półprzewodników, sztucznej inteligencji, technologii kwantowych i biotechnologii. Wyniki zakończonych ocen ryzyka mogą posłużyć za podstawę dla innych środków mających na celu wdrożenie europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego, w tym środków ukierunkowanych na zwiększenie bezpieczeństwa badań naukowych.
- (10) We wspólnym komunikacie w sprawie europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego ogłoszono ponadto, że Komisja proponuje środki mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa badań naukowych w drodze zapewnienia wykorzystania istniejących narzędzi oraz identyfikacji i usunięcia wszelkich pozostałych luk, co pozwoli zachować otwartość ekosystemu badań naukowych i innowacji.
- (11) Jeśli chodzi o identyfikację luk, o której mowa w poprzednim punkcie, dyskusje z państwami członkowskimi i organizacjami zainteresowanych stron wskazują, że decydenci i praktycy pilnie potrzebują większej jasności pojęciowej oraz wspólnego rozumienia omawianych kwestii i tego, co stanowi reakcję polityczną, która jest zarówno proporcjonalna, jak i skuteczna.

¹² Rozporządzenie (UE) 2021/821 ustanawiające unijny system kontroli wywozu, pośrednictwa, pomocy technicznej, tranzytu i transferu produktów podwójnego zastosowania ([link](#)).

¹³ Zalecenie Komisji 2021/1700 z dnia 15.09.2021 w sprawie wewnętrznych programów przestrzegania przepisów w zakresie kontroli badań dotyczących produktów podwójnego zastosowania [...] ([link](#)).

¹⁴ Wspólny komunikat z dnia 20.06.2023 w sprawie europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego, JOIN(2023) 20 final ([link](#)).

¹⁵ Zalecenie Komisji z dnia 3.10.2023 w sprawie obszarów technologii krytycznych dla bezpieczeństwa gospodarczego UE, na potrzeby pogłębionej oceny ryzyka z udziałem państw członkowskich, C(2023) 6689 final ([link](#)).

- (12) Coraz więcej państw członkowskich opracowało lub jest w trakcie opracowywania polityki mającej na celu zwiększenie bezpieczeństwa badań naukowych. Chociaż działania te przyczyniają się zasadniczo do podnoszenia świadomości i wzmacniania odporności, nieskoordynowane zwiększanie liczby krajowych środków może doprowadzić do powstania mozaiki polityk krajowych, różnic między państwami członkowskimi, a tym samym do rozdrobnienia europejskiej przestrzeni badawczej. Konieczna jest zatem koordynacja na szczeblu UE w celu zapewnienia równych warunków działania i ochrony integralności europejskiej przestrzeni badawczej.
- (13) Należy podkreślić, że środki ochronne na rzecz bezpieczeństwa badań naukowych mogą być rzeczywiście skuteczne tylko wtedy, gdy będą konsekwentnie stosowane na wszystkich szczeblach, w tym na szczeblu unijnym, krajowym i regionalnym, a także na poziomie poszczególnych publicznych i prywatnych organizacji prowadzących badania naukowe, tak aby uniknąć luk i obchodzenia przepisów.
- (14) W szczególnych przypadkach korzystne mogą okazać się wytyczne interpretacyjne w odniesieniu do zgodności z odpowiednimi przepisami ustawowymi i wykonawczymi UE. Odnosi się to w szczególności do przepisów dotyczących kontroli wywozu, zwłaszcza niematerialnego transferu technologii, wymogów wizowych dla zagranicznych naukowców¹⁶, a także do interpretacji niektórych wymogów w zakresie otwartej nauki i zarządzania aktywami intelektualnymi z punktu widzenia bezpieczeństwa badań naukowych.
- (15) Ważne jest, aby zagrożenia hybrydowe wpływające na ekosystem badań naukowych i innowacji były oceniane pod względem strukturalnym, co poprawi orientację sytuacyjną wśród decydentów w oparciu o pojedynczą komórkę analiz wywiadowczych (SIAC), w szczególności Komórkę UE ds. Syntezy Informacji o Zagrożeniach Hybrydowych, prace Europejskiego Centrum ds. Zwalczania Zagrożeń Hybrydowych¹⁷, a także ENISA w odniesieniu do zagrożeń cyberbezpieczeństwa¹⁸.
- (16) Biorąc pod uwagę fakt, że znaczny udział w badaniach naukowych i innowacjach ma sektor prywatny, kluczowe znaczenie ma opracowanie ukierunkowanych wytycznych i narzędzi dla przedsiębiorstw, w szczególności przedsiębiorstw typu start-up prowadzących intensywną działalność badawczą oraz małych i średnich przedsiębiorstw. Chociaż ryzyko, na które narażone są przedsiębiorstwa, może być podobne, ich sytuacja różni się od sytuacji instytucji szkolnictwa wyższego i organizacji prowadzących badania naukowe. Z tego względu należy zwrócić uwagę na obowiązujące przepisy, w tym przepisy dotyczące kontroli wywozu produktów podwójnego zastosowania, monitorowania inwestycji zagranicznych, a także na trwające prace nad monitorowaniem inwestycji za granicą.
- (17) W trakcie przygotowywania niniejszego zalecenia należycie uwzględniono doświadczenia państw członkowskich oraz partnerów UE, zarówno w kontekście dwustronnym, jak i wielostronnym. W dokumencie tym wzięto pod uwagę wnioski

¹⁶ Dyrektywa (UE) 2016/801 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu prowadzenia badań naukowych, odbycia studiów, szkoleń, udziału w wolontariacie, programach wymiany młodzieży szkolnej lub projektach edukacyjnych oraz podjęcia pracy w charakterze au pair ([link](#)).

¹⁷ Europejskie Centrum ds. Zwalczania Zagrożeń Hybrydowych jest autonomiczną, opartą na sieci organizacją międzynarodową zajmującą się przeciwdziałaniem zagrożeniom hybrydowym, która została powołana w 2017 r. i ma siedzibę w Helsinkach ([link](#)).

¹⁸ Agencja Unii Europejskiej ds. Cyberbezpieczeństwa, ENISA, jest unijną agencją odpowiedzialną za osiągnięcie wysokiego wspólnego poziomu cyberbezpieczeństwa w całej Europie ([link](#)).

polityczne wyciągnięte przez kluczowych partnerów, a jednocześnie podkreślono, że należy sformułować podejście odpowiadające szczególnie kontekstowi europejskiemu. Stale podejmowane są działania wspólnie z naszymi partnerami w celu wymiany informacji i doświadczeń, dzielenia się dobrymi praktykami i poszukiwania sposobów dostosowania środków ochronnych, w tym w ramach wielostronnego dialogu dotyczącego wartości i zasad, w ramach negocjacji stowarzyszeniowych i wspólnych posiedzeń Komitetu Sterującego ds. Współpracy Naukowo-Technologicznej w kontekście międzynarodowych umów naukowo-technicznych, jak również na wielostronnych forach, takich jak G7, OECD i NATO, oraz w ramach wielostronnych porozumień w sprawie kontroli wywozu.

- (18) Do bezpieczeństwa badań naukowych przywiązuje się coraz większą wagę i nabiera tempa tocząca się debata poświęcona zagrożeniom związanym z tą kwestią i najlepszym sposobom zarządzania nimi. W związku z tym istnieje potrzeba dalszego podnoszenia świadomości, ułatwiania wzajemnego uczenia się między państwami członkowskimi i odpowiednimi organizacjami zainteresowanych stron, a także przyczynienia się do elastycznego i sprawnego podejścia do uczenia się.

ZAKRES

1. Do celów niniejszego zalecenia „bezpieczeństwo badań naukowych” odnosi się do zarządzania zagrożeniami związanymi z:
 - a) niepożądanym transferem krytycznej wiedzy, know-how i technologii, które mogą mieć wpływ na bezpieczeństwo UE i jej państw członkowskich, na przykład w przypadku wykorzystania takiego transferu do celów wojskowych w państwach trzecich;
 - b) wrogim wpływem na badania naukowe, w przypadku którego mogą one ulec instrumentalizacji ze strony państw trzecich w celu rozpowszechnienia wśród studentów i naukowców określonej narracji lub nakłaniania do autocenzury, naruszających zasady wolności nauki i rzetelności badawczej w UE;
 - c) naruszeniami zasad etycznych lub integralności, w przypadku gdy wiedza i technologie są wykorzystywane do ograniczania lub podważania podstawowych wartości, zarówno w UE, jak i poza nią.
2. Do celów niniejszego zalecenia „współpracę międzynarodową” należy rozumieć jako współpracę między publicznymi i prywatnymi organizacjami prowadzącymi badania naukowe i instytucjami szkolnictwa wyższego a organizacjami i przedsiębiorstwami badawczo-innowacyjnymi z siedzibą poza UE. Organizacje i przedsiębiorstwa badawczo-innowacyjne z siedzibą w UE, ale będące własnością podmiotów spoza UE lub kontrolowane przez takie podmioty, należy uznawać na podstawie oceny ryzyka.
3. W kontekście niniejszego zalecenia „ocena ryzyka” odnosi się do procesu dotyczącego międzynarodowej współpracy w dziedzinie badań naukowych i innowacji, w którym bierze się pod uwagę połączenie głównych czynników ryzyka. Od połączenia tych czynników zależy poziom ryzyka. Kluczowe elementy podlegające ocenie można podzielić na cztery kategorie:
 - profil ryzyka organizacji z siedzibą w UE podejmującej współpracę międzynarodową: należy rozważyć mocne i słabe strony organizacji, w tym zależności finansowe istotne z punktu widzenia projektu badawczego;

- dziedzina badań naukowych i innowacji, w której ma mieć miejsce współpraca międzynarodowa: należy określić, czy projekt koncentruje się na dziedzinie badań, np. na obszarze technologii krytycznych, czy też dotyczy metody lub infrastruktury badawczej uważanej za szczególnie podatną na zagrożenia związane z bezpieczeństwem lub etyką bądź prawami człowieka;
 - profil ryzyka państwa trzeciego, w którym znajduje się siedziba partnera międzynarodowego lub siedziba podmiotu, którego partner ten jest własnością lub którego kontroli podlega (np. kwestia, czy dane państwo podlega sankcjom lub osiąga słabe wyniki w zakresie praworządności lub ochrony praw człowieka, prowadzi agresywną strategię fuzji cywilno-wojskowej lub czy ogranicza się w nim wolność nauki);
 - profil ryzyka międzynarodowej organizacji partnerskiej: należy starannie sprawdzić organizację, z którą zamierza się współpracować, aby ustalić, czy ma ona powiązania z rządem czy wojskiem, określić powiązania zaangażowanych naukowców/pracowników, a także zamiary partnera w odniesieniu do końcowego przeznaczenia lub do zastosowania rezultatów badań.
4. Do celów niniejszego zalecenia „sektor badań naukowych i innowacji” obejmuje wszystkie organizacje prowadzące badania naukowe i instytucje szkolnictwa wyższego w całej Unii, zarówno publiczne, jak i prywatne. W świetle znaczenia innych zainteresowanych stron, takich jak biura transferu technologii, agencje ds. umiędzynaradawiania, izby handlowe i przedsiębiorstwa intensywnie wykorzystujące wyniki badań, niniejsze zalecenie może być równie istotne dla wszystkich innych podmiotów w unijnym ekosystemie badań naukowych i innowacji. W stosownych przypadkach można również brać pod uwagę działania w ramach współpracy międzynarodowej związane z edukacją.

ZASADY ODPOWIEDZIALNEGO UMIĘDZYNARADAWIANIA

1. Dalsze promowanie i obrona wolności nauki i autonomii instytucjonalnej z uwzględnieniem faktu, że odpowiedzialność za międzynarodową współpracę w dziedzinie badań naukowych i innowacji spoczywa przede wszystkim na instytucjach szkolnictwa wyższego i innych organizacjach prowadzących badania naukowe.
2. Dalsze promowanie i zachęcanie do współpracy międzynarodowej w dziedzinie badań naukowych i innowacji z partnerami w państwach trzecich – zarówno otwartej, jak i bezpiecznej – zgodnie z zasadą „otwarty w największym możliwym zakresie, zamknięty tylko w koniecznym”, przy zapewnieniu, aby produkty badań naukowych były możliwe do znalezienia, dostępne, interoperacyjne i nadające się do ponownego wykorzystania (FAIR), z należyтым uwzględnieniem obowiązujących ograniczeń, w tym kwestii bezpieczeństwa.
3. Zapewnienie proporcjonalności środków: wprowadzane środki ochronne nie powinny wykraczać poza to, co jest absolutnie niezbędne do ograniczenia ryzyka i uniknięcia zbędnych obciążeń administracyjnych. Celem jest zmniejszenie ryzyka, a nie odcięcie się.
4. Ukierunkowywanie środków bezpieczeństwa w zakresie badań naukowych na zapewnienie bezpieczeństwa gospodarczego, w tym bezpieczeństwa Unii i bezpieczeństwa narodowego, oraz na obronę wspólnych wartości, w tym wolności

nauki, przy jednoczesnym unikaniu protekcjonizmu i nieuzasadnionej politycznej instrumentalizacji badań naukowych i innowacji.

5. Promowanie samorządności w sektorze, uprawnienie naukowców i innowatorów do podejmowania świadomych decyzji oraz podkreślanie społecznej odpowiedzialności instytucji szkolnictwa wyższego i innych organizacji prowadzących badania naukowe w oparciu o zasadę: „wolność nauki wiąże się z odpowiedzialnością akademicką”.
6. Przyjęcie podejścia obejmującego całą administrację rządową, które łączy odpowiednią wiedzę ekspercką i umiejętności, zapewnia kompleksowe podejście do bezpieczeństwa badań naukowych oraz sprzyja spójności rządowych działań i komunikacji w odniesieniu do sektora badań naukowych i innowacji, w tym konkretnych działań na rzecz podnoszenia i zmiany kwalifikacji odpowiedniej siły roboczej.
7. Przyjmowanie – przy stosowaniu podejścia opartego na analizie ryzyka – niezależnych od poszczególnych państw strategii politycznych umożliwiających identyfikację i zwalczanie zagrożeń dla bezpieczeństwa badań naukowych niezależnie od tego, skąd pochodzą te zagrożenia, ponieważ jest to najlepsza gwarancja utrzymania zrównoważonego podejścia do możliwości i ryzyka w odniesieniu do współpracy w dziedzinie badań naukowych i innowacji oraz niezapominania o zmieniającym się krajobrazie zagrożeń, w tym o pojawianiu się nowych agresorów, które je stwarzają.
8. Zapewnienie, aby dołożono wszelkich starań w celu uniknięcia jakichkolwiek form dyskryminacji i stygmatyzacji – zarówno bezpośrednich, jak i pośrednich – które mogą wystąpić jako niezamierzone skutki uboczne środków ochronnych, oraz zagwarantowanie pełnego poszanowania praw podstawowych i wspólnych wartości.
9. Uznanie dynamicznego charakteru bezpieczeństwa badań naukowych kształtowanego przez zmieniające się zagrożenia, nowe spostrzeżenia i konteksty geopolityczne, co wymaga podejścia opartego na uczeniu się, w ramach którego będą przeprowadzane okresowe przeglądy, aby zapewnić aktualność, skuteczność i proporcjonalność polityki w zakresie bezpieczeństwa badań naukowych.

NINIEJSZYM ZALECA, ABY PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE:

przy pełnym poszanowaniu autonomii instytucjonalnej i wolności nauki oraz zgodnie z krajowymi uwarunkowaniami i odpowiedzialnością tych państw za bezpieczeństwo narodowe:

1. podjęły prace nad stworzeniem i wdrożeniem spójnego zestawu środków z zakresu polityki w celu zwiększenia bezpieczeństwa badań naukowych przy jak najlepszym wykorzystaniu elementów wymienionych w niniejszej sekcji, a jednocześnie uwzględniły wyżej wymienione zasady odpowiedzialnego umiędzynarodawiania;
2. nawiązywały dialog z zainteresowanymi stronami zajmującymi się badaniami naukowymi i innowacjami w celu określenia obowiązków i ról oraz opracowania krajowego planu działania, formułując w stosownych przypadkach krajowe wytyczne, oraz sporządzając wykaz odpowiednich środków i inicjatyw mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa badań naukowych wraz z harmonogramem realizacji tych środków i inicjatyw;
3. stworzyły struktury wsparcia, np. centrum doradztwa w zakresie bezpieczeństwa badań naukowych, aby pomóc naukowcom i innowatorom w zwalczaniu zagrożeń

związanych ze współpracą międzynarodową w dziedzinie badań naukowych i innowacji. Dzięki połączeniu międzysektorowej wiedzy eksperckiej i umiejętności struktury te powinny zapewniać informacje i doradztwo, z których organizacje prowadzące badania naukowe będą mogły korzystać w celu podejmowania świadomych decyzji, oceniając szanse i zagrożenia związane z przyszłą współpracą międzynarodową, a także z inne usługi, na które w sektorze badań naukowych i innowacji panuje wyraźne zapotrzebowanie, w tym działania uświadamiające i szkolenia;

4. wzmocniły bazę dowodową na potrzeby kształtowania polityki w zakresie bezpieczeństwa badań naukowych w drodze analizy krajobrazu zagrożeń, w tym pod względem cyberbezpieczeństwa, a także w drodze prowadzenia lub zlecenia badań istotnych z punktu widzenia polityki;
5. zwróciły szczególną uwagę na technologie krytyczne wskazane w zaleceniu Komisji w sprawie obszarów technologii krytycznych dla bezpieczeństwa gospodarczego UE, na potrzeby pogłębionej oceny ryzyka z udziałem państw członkowskich¹⁹ oraz na wyniki takich wspólnych ocen ryzyka;
6. wzmocniły międzysektorową współpracę wewnątrz rządu, w szczególności zapewniając współpracę decydentów odpowiedzialnych za szkolnictwo wyższe, badania naukowe i innowacje, sprawy zagraniczne oraz wywiad i bezpieczeństwo;
7. ułatwiały wymianę informacji z publicznymi i prywatnymi organizacjami prowadzącymi badania naukowe na temat wspomnianych wyżej analizy i badań, w tym za pośrednictwem niejawnych i jawnych briefingów lub specjalnych urzędników łącznikowych;
8. uzyskały wgląd w odporność sektora, a także skuteczność i proporcjonalność mających zastosowanie polityk w zakresie bezpieczeństwa badań naukowych, w tym ewentualnie w drodze regularnego testowania odporności i symulacji incydentów;
9. wdrożyły – w celu zapewnienia zgodności z mającymi zastosowanie unijnymi przepisami dotyczącymi kontroli wywozu produktów podwójnego zastosowania i z sankcjami przyjętymi zgodnie z art. 29 TUE i art. 215 TFUE – krajowe środki, w szczególności w zakresie niematerialnego transferu technologii, jak również w celu wzmocnienia wdrażania i egzekwowania systemów sankcji odpowiednich z punktu widzenia badań naukowych i innowacji, takich jak te przewidujące zakaz transferu pewnych technologii;
10. aktywnie wносиły wkład w unijną platformę kompleksowej obsługi ds. przeciwdziałania ingerencjom zagranicznym w badania naukowe i innowacje w drodze dzielenia się narzędziami i zasobami opracowanymi w ramach publicznego finansowania w celu ułatwienia transgranicznego wykorzystywania tych narzędzi i zasobów oraz dostarczania ich w sposób przyjazny i dostępny dla użytkownika;
11. wraz z sektorem prywatnym opracowały ukierunkowane informacje i wytyczne dla przedsiębiorstw zaangażowanych w prywatne badania naukowe i innowacje, w tym dla przedsiębiorstw typu start-up prowadzących intensywną działalność badawczą oraz małych i średnich przedsiębiorstw;
12. w stosownych przypadkach i w oparciu o ocenę ryzyka rozważyły zastosowanie środków przewidzianych w niniejszym zaleceniu do działań w zakresie współpracy

¹⁹ Zalecenie Komisji z dnia 3.10.2023 w sprawie obszarów technologii krytycznych dla bezpieczeństwa gospodarczego UE, na potrzeby pogłębionej oceny ryzyka z udziałem państw członkowskich ([link](#)).

międzynarodowej w obszarze szkolnictwa wyższego, w tym do działań związanych z mobilnością studentów i pracowników;

W odniesieniu do roli organizacji finansujących badania naukowe

13. podjęły współpracę z organizacjami finansującymi badania naukowe w celu zapewnienia, aby:
- a) bezpieczeństwo badań naukowych stanowiło integralną część procesu aplikacyjnego uwzględniającego poszczególne czynniki, które łącznie umożliwiają określenie profilu ryzyka projektu. Celem jest zachęcenie beneficjentów do przemyślenia kontekstu, w którym ma miejsce współpraca w dziedzinie badań naukowych i innowacji, oraz roli, jaką mogą odegrać motywacje i (ukryte) intencje, co ma zapewnić identyfikację potencjalnego ryzyka i zagrożeń z wyprzedzeniem w celu uniknięcia w jak największym stopniu problemów na późniejszym etapie;
 - b) kwalifikowane do finansowania projekty badawcze budzące obawy („sygnały ostrzegawcze”) poddawano ocenie ryzyka proporcjonalnie do ich profilu ryzyka, czego rezultatem będzie określenie właściwych środków ochronnych dotyczących zidentyfikowanych zagrożeń, zapewniając jednocześnie unikanie niepotrzebnego wydłużania czasu oczekiwania na przyznanie dotacji i zbędnych obciążeń administracyjnych;
 - c) w przypadku stosowaniu środków ochronnych w krajowych programach finansowania uwzględniano środki stosowane w odpowiednich unijnych programach finansowania;
 - d) w odniesieniu do projektów o wysokim profilu ryzyka wnioskodawcy uzyskiwali od potencjalnych partnerów zapewnienie, np. w ramach umowy o partnerstwie, że rezultaty badań będą wykorzystywane w sposób zapewniający przestrzeganie podstawowych wartości, w tym poszanowanie praw człowieka;
 - e) w organizacji finansującej dostępne były odpowiednia wiedza ekspercka i umiejętności na potrzeby rozwiązania problemów związanych z bezpieczeństwem badań naukowych, a także w celu zapewnienia właściwych środków monitorowania i oceny na potrzeby nadzorowania projektów na różnych etapach, w tym śledzenia incydentów i wdrażania wiarygodnych środków w przypadku niezgodności;

W odniesieniu do wspierania instytucji szkolnictwa wyższego i innych organizacji prowadzących badania naukowe

14. zachęcały instytucje szkolnictwa wyższego i inne organizacje prowadzące badania naukowe do
- a) stworzenia sektorowej platformy dla zainteresowanych stron w celu ułatwienia wymiany informacji, wzajemnego uczenia się, opracowywania narzędzi i wytycznych oraz zgłaszania incydentów. Należy rozważyć łączenie zasobów w celu jak najlepszego wykorzystania ograniczonych i rozproszonych zasobów i wiedzy eksperckiej;

- b) wdrożenia wewnętrznych procedur zarządzania ryzykiem w sposób strukturalny, w tym poprzez ocenę ryzyka, należytą analizę potencjalnych partnerów i odwołanie się do wyższych poziomów wewnętrznego procesu decyzyjnego w przypadku elementów budzących obawy („sygnałów ostrzegawczych”) przy jednoczesnym unikaniu zbędnych obciążeń administracyjnych;
- c) nalegania – w przypadku zawierania umów o partnerstwie w zakresie badań naukowych z podmiotami zagranicznymi, w tym za pośrednictwem protokołów ustaleń – na uwzględnienie kluczowych warunków ramowych, takich jak poszanowanie podstawowych wartości, wolność nauki, wzajemność i uzgodnienia dotyczące zarządzania aktywami intelektualnymi, w tym rozpowszechnianie i waloryzacja wyników, udzielanie licencji lub przekazywanie rezultatów oraz tworzenie przedsiębiorstw typu spin-off, a także zapewnienia strategii wyjścia w przypadku niespełnienia warunków określonych w umowach;
- d) oceny ryzyka związanego z programami dotyczącymi talentów w szkolnictwie wyższym i badaniach naukowych finansowanymi przez obce rządy, ze szczególnym uwzględnieniem wszelkich niepożądanych zobowiązań nałożonych na beneficjentów tych programów, oraz zagwarantowania, aby sponsorowani przez obce rządy organizatorzy kursów i szkoleń odbywających się na terenie danej instytucji działali zgodnie z misją i zasadami tej instytucji przyjmującej;
- e) inwestowania w specjalną wewnętrzną wiedzę ekspercką i umiejętności w dziedzinie bezpieczeństwa badań naukowych, przydzielania odpowiedzialności za bezpieczeństwo badań naukowych do odpowiednich szczebli organizacyjnych oraz inwestowania w higienę cyberbezpieczeństwa i tworzenia kultury opartej na równowadze między otwartością a bezpieczeństwem;
- f) opracowania programów szkoleniowych, w tym kursów internetowych, dla praktyków i nowych pracowników w ramach ich wdrażania, a także programów nauczania mających na celu wyszkolenie kolejnego pokolenia doradców ds. bezpieczeństwa i decydentów politycznych. Osoby prowadzące rekrutację należy szkolić w zakresie sprawdzania i wykrywania – w ramach procesu weryfikacji strukturalnej – elementów budzących obawy („sygnałów ostrzegawczych”) we wnioskach o przyjęcie na stanowisko o charakterze badawczym, w szczególności w krytycznych dziedzinach badań naukowych;
- g) zapewnienia w publikacjach naukowych i we wszystkich innych formach rozpowszechniania rezultatów badań pełnej przejrzystości źródeł finansowania i powiązań pracowników badawczych, przy jednoczesnym unikaniu sytuacji, w której zagraniczne zależności i konflikty interesów lub zobowiązania wpływają na jakość i zakres badań naukowych;
- h) wprowadzenia podziału – zarówno fizycznego, jak i wirtualnego – gwarantującego, że w obszarach takich jak laboratoria i infrastruktura badawcza oraz szczególnie wrażliwe dane i systemy dostęp będzie udzielany wyłącznie pod warunkiem bezwzględnej konieczności uzyskania informacji oraz że w przypadku systemów internetowych wprowadzone zostaną solidne rozwiązania w zakresie cyberbezpieczeństwa;

- i) zapewnienia zapobiegania wszelkim formom dyskryminacji i stygmatyzacji, zarówno bezpośredniej, jak i pośredniej, zagwarantowania indywidualnego bezpieczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem stosowania przymusu wobec diaspory ze strony państwa pochodzenia i innych form wrogiego wpływu, które mogą prowadzić do autocenzury i mieć wpływ na bezpieczeństwo zagranicznych naukowców, doktorantów i studentów, a także zapewnienia zgłaszania incydentów;

W odniesieniu do wspierania działań na szczeblu unijnym

15. w pełni współpracowały w celu ułatwienia działań, które Komisja podjęła lub zamierza podjąć, aby wspierać wdrażanie niniejszego zalecenia, w szczególności:
 - a) zapewnienie pełnego wykorzystania otwartej metody koordynacji, zwłaszcza struktur zarządzania EPB, w celu podnoszenia świadomości, ułatwiania wzajemnego uczenia się oraz sprzyjania spójności polityki;
 - b) ustanowienie Europejskiego Centrum Eksperckiego w dziedzinie Bezpieczeństwa Badań Naukowych jako punktu kontaktowego, połączonego z prowadzoną przez Komisję platformą kompleksowej obsługi w zakresie przeciwdziałania ingerencjom zagranicznym w badania naukowe i innowacje, co przyczyni się do tworzenia ogólnounijnej wspólnoty praktyków i utrzymania strukturalnego dialogu z organizacjami zainteresowanych stron, a także do istotnych z punktu widzenia polityki badań nad bezpieczeństwem badań naukowych oraz analizowania tendencji i wzorców w całej Unii;
 - c) poprawa, we współpracy z wysokim przedstawicielem, orientacji sytuacyjnej wśród decydentów w ramach strukturalnej oceny zagrożeń hybrydowych dla ekosystemu badań naukowych i innowacji;
 - d) opracowanie metody testowania odporności, która może być stosowana na szczeblu krajowym na zasadzie dobrowolności przez instytucje szkolnictwa wyższego oraz publiczne i prywatne organizacje prowadzące badania naukowe;
 - e) kontynuowanie jej prac – z udziałem państw członkowskich i zainteresowanych stron – nad oceną ryzyka związanego z technologiami krytycznymi²⁰, a także angażowania się w dialog w celu zapewnienia wymiany informacji i spójności podejścia do oceny ryzyka i środków ochronnych na rzecz bezpieczeństwa badań naukowych w krajowych programach finansowania i w odpowiednich unijnych programach finansowania;
 - f) opracowanie narzędzi i zasobów – zarówno niezależnych od danego państwa, jak i dla niego przeznaczonych – w celu wspierania instytucji szkolnictwa wyższego oraz publicznych i prywatnych organizacji prowadzących badania naukowe w przeprowadzaniu należytej analizy potencjalnych partnerów, jak również organizowanie co dwa lata wraz z organizacjami zainteresowanych stron działającymi na szczeblu UE forum zainteresowanych stron ds. bezpieczeństwa badań naukowych;
 - g) przygotowanie w razie potrzeby wytycznych interpretacyjnych dotyczących opracowywania procedur oceny ryzyka i stosowania odpowiednich przepisów UE;

²⁰ Zalecenie Komisji z dnia 3.10.2023 w sprawie obszarów technologii krytycznych dla bezpieczeństwa gospodarczego UE, na potrzeby pogłębionej oceny ryzyka z udziałem państw członkowskich ([link](#)).

- h) podejmowanie współpracy z sektorem badań naukowych i innowacji w celu określenia najlepszego sposobu zwiększenia przejrzystości źródeł finansowania badań i powiązań naukowców;
- i) wzmocnienie dialogu z partnerami międzynarodowymi na temat bezpieczeństwa badań naukowych, a także podejmowanie inicjatyw mających na celu wypracowanie wspólnego stanowiska UE w tej sprawie na forach wielostronnych.

SPRAWOZDAWCZOŚĆ

1. Zaleca się, aby państwa członkowskie wdrożyły niniejsze zalecenie tak szybko, jak to możliwe. Państwa członkowskie uprasza się o udostępnienie Komisji do dnia [proszę wstawić datę przypadającą dziewięć miesięcy po przyjęciu przez Radę] ich planu działania (o którym mowa w pkt 2 zaleceń dla państw członkowskich) określającego odpowiednie środki, które mają zostać wprowadzone w celu zwiększenia bezpieczeństwa badań naukowych, z uwzględnieniem odpowiednich pozycji wyjściowych tych środków.
2. Komisja będzie monitorować postępy we wdrażaniu niniejszego zalecenia przy wykorzystaniu ram monitorowania i sprawozdawczości w zakresie zarządzania EPB, we współpracy z państwami członkowskimi i po konsultacji z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, oraz będzie co dwa lata składać Radzie sprawozdania w ramach sporządzanych co dwa lata sprawozdań dotyczących globalnego podejścia do badań naukowych i innowacji. Po dogłębnej ocenie i w świetle przyszłego rozwoju sytuacji geopolitycznej możliwe jest zaproponowanie dalszych kroków i środków.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

*W imieniu Rady
Przewodnicząca*